

Správa o činnosti Štátneho archívu v Banskej Bystrici pobočky Veľký Krtíš v roku 2013

I. Personálny stav

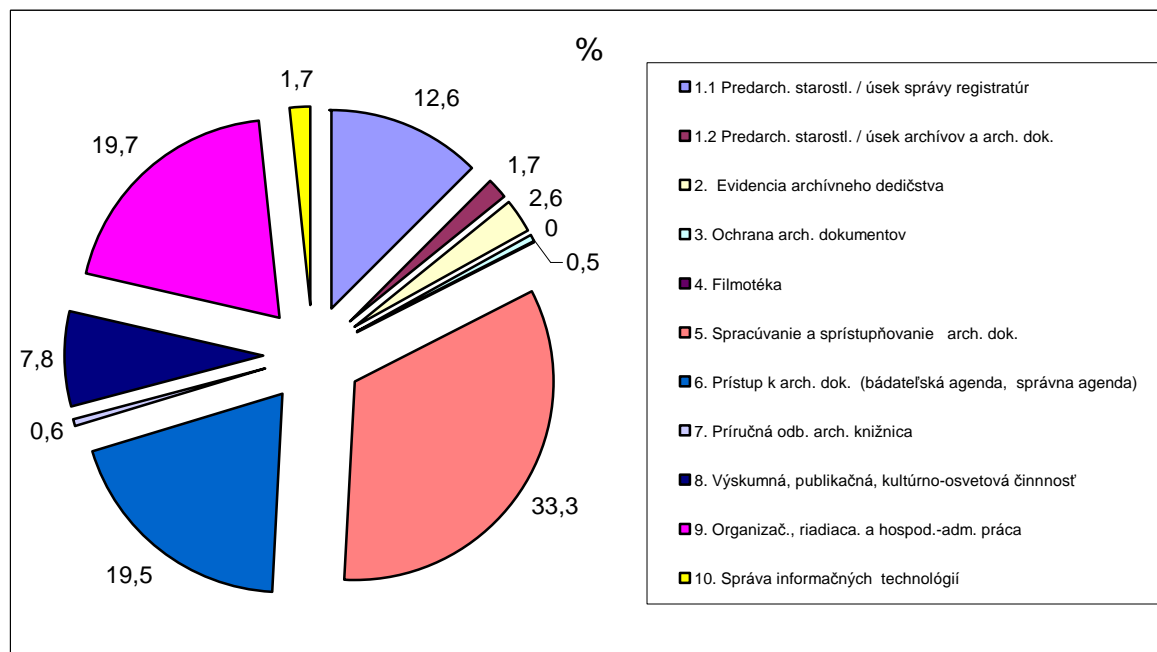
V roku 2013 nedošlo v personálnom obsadení archívu k zmenám. Odborné činnosti pobočky Veľký Krtíš vykonávali 4 zamestnanci, zaradení v stálej štátnej službe. Na úlohy plnené na úseku správy registratúr sa vyčerpalo **110** dní, na úlohy úsekov odborných archívnych a ostatných činností **762** dní, spolu **872** dní. Absencie, okrem čerpania dovolení, boli minimálne (z dôvodu práceneschopnosti 10 dní, ospravedlnené pracovné prekážky, návštevy lekárov 7 dní).

II. Odborné činnosti archívu

Plnenie plánovaných odborných úloh a činností archívu podľa počtu odpracovaných dní v roku 2013 na jednotlivých úsekoch (1. – 10. kapitola) bolo nasledovné:

	Úsek činností	Počet dní	%
1.1	Predarchívna starostlivosť na úseku správy registratúr	110	12,6
1.2	Predarchívna starostlivosť na úseku archívov a archívnych dokumentov	15	1,7
2	Evidencia archívneho dedičstva	23	2,6
3	Ochrana archívnych dokumentov	4	0,5
4	Filmotéka	0	0
5	Spracúvanie a sprístupňovanie archívnych dokumentov	290	33,3
6	Prístup k archívnym dokumentom (bádateľská agenda, správna agenda)	170	19,5
7	Príručná odborná archívna knižnica	5	0,6
8	Výskumná, publikačná, kultúrno-osvetová činnosť	68	7,8
9	Organizačná, riadiaca a hospodársko-administratívna práca	172	19,7
10	Správa informačných technológií	15	1,7

Graf č. 1 Úseky archívnych činností v roku 2013 podľa počtu dní

1. 1. Predarchívna starostlivosť na úseku správy registratúr

V systematickej predarchívnej starostlivosti archív eviduje 226 pôvodcov registratúr, z nich ani jeden nemá zriadený vlastný archív. Na úseku správy registratúr zamestnanci archívu vykonávali metodicko-inštruktážnu činnosť, podľa potreby poskytovali konzultácie a inštruktáže, zamerané prevažne na problematiku spravovania registratúr pôvodcami, tvorbu registratúrnych smerníc a prípravu vyradovacích konaní správcami registratúr.

V rámci výkonu štátneho odborného dozoru bolo uskutočnených 12 kontrol spravovania registratúr u pôvodcov v predarchívnej starostlivosti pobočky štátneho archívu, z toho 8 v orgánoch verejnej správy a 4 u iných pôvodcov, posúdené a schválené 3 pôvodcami registratúr predložené smernice pre správu registratúr (registratúrne poriadky a registratúrne plány). Zo 75 predložených vyradovacích návrhov po posúdení archív schválil 41, ostatné (neschválené pre formálne a vecné nedostatky) vrátil na prepracovanie a doplnenie.

V roku 2013 pokračovali vyradovacie konania na obecných úradoch, úradoch územnej štátnej správy a v iných inštitúciách, po ktorých archív prevzal spolu 11,07 bm archívnych dokumentov z rokov 1953-2007.

1. 2. Predarchívna starostlivosť na úseku archívov a archívnych dokumentov

V územnej pôsobnosti pobočky nie je pôvodca so zriadeným archívom, preto sa na tomto úseku vykonávajú len práce súvisiace s dopĺňaním a usporiadaním spisov o fonde a preberaním prírastkov archívnych fondov po vyradovacích konaniach. V roku 2013, primerane k vecnej pôsobnosti archívu a prírastkom archívnych fondov, v rozsahu 15 pracovných dní.

2. Evidencia archívneho dedičstva

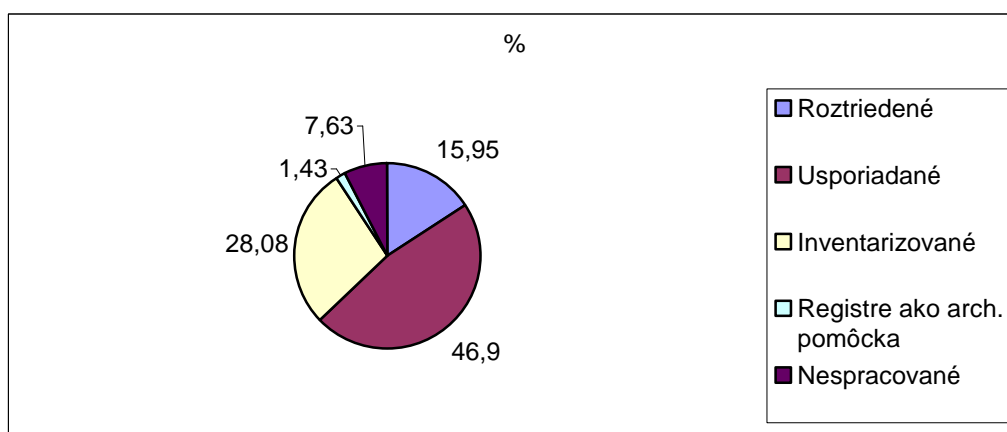
Archív viedol štandardnú evidenciu archívnych fondov a zbierok v prírastkovej knihe, dopĺňal elektronické evidenčné listy v ústrednej evidencii AFONDY, upresnil údaje o stupni spracovania archívnych fondov, obmedzení prístupu a podobne.

K 31. decembru 2013 archív evidoval a spravoval 514 archívnych fondov a zbierok v rozsahu 1838,53 bm, z toho jeden archívny fond na základe deponitnej zmluvy.

Stav spracovania archívnych dokumentov k 31. decembru 2013 bol nasledovný:

Celkové množstvo arch. dok. v bm	%	roztriedené bm	%	usporiadané bm	%	inventarizované bm	%	registre ako AP - bm	%	nespracované bm	%
1838,53	100	293,25	15,95	862,25	46,9	515,32	28,08	26,30	1,43	140,41	7,63

Graf č. 2 Stav spracovania archívnych dokumentov v %

3. Ochrana archívnych dokumentov

Mikrosnímkovanie, fotografovanie, digitalizáciu, ani konzervovanie archívnych dokumentov nebolo plánované. Ochrana sa vykonávala len mechanickými prostriedkami, predovšetkým z dôvodu zatekania strechy, ktorá bola opravená až v treťom štvrtroku 2013. Budova archívu z roku 1985 síce archívnym účelom vyhovuje, ale potrebuje generálnu opravu, zateplenie, výmenu okien, elektrickú prípojku. Podľa revízií je potrebná výmena kotla a rekonštrukcia kotolne. Areál nie je oplotený, opakovane dochádza ku krádežiam (napríklad štátnej vlajky). Zabezpečiť ochranu by bolo možné kamerovým systémom. Detašovaný sklad v budove pošty, Nám. A. H. Škultétyho 1, Veľký Krtíš – účelom vyhovuje.

4. Filtotéka

neplánované činnosti

5. Spracúvanie a sprístupňovanie archívnych dokumentov

Hlavnou činnosťou archívu v roku 2013 boli úlohy 5. kapitoly, sprístupňovanie archívnych fondov odbornými archívnymi prácami. Inventarizácia 78 fondov miestnych národných výborov z rokov 1944-1990 sa vykonávala súbežne s usporadúvaním a vyradovaním podľa odborom archívov schváleného projektu inventarizácie. V roku 2013 boli v programovej aplikácii Bach inventarizované a dokončené 4 fondy miestnych národných výborov a to MNV vo Veľkej Vsi nad Ipľom, MNV vo Vinici, MNV vo Vrbovke a MNV v Želovciach, rozpracovaný fond MsNV v Modrom Kameni (spolu vyhotovených 654 inventárnych záznamov). Súčasne sme riešili teoretické i praktické otázky inventarizácie archívnych dokumentov fondov MNV, otázky týkajúce sa pôvodcov archívnych fondov (napríklad MNV v malých obciach, ktoré boli v období územnej príslušnosti k okresu Lučenec zrušené a opäť obnovené po vzniku okresu Veľký Krtíš). Dokončené boli rukopisy štúdií o dejinách pôvodcov a úvody k archívnym fondom MNV, zaradeným do I. zv. združeného inventára. V prácach sa intenzívne pokračuje.

Vypracovali, na posúdenie a schválenie odboru archívov sme predložili projekt inventarizácie zápisnic fondu Okresný výbor KSS vo Veľkom Krtíši 1968-1989. Inventár je spracovaný v programe Bach, v roku 2014 po vyhotovení registrov bude dokončený.

V súvislosti so spracovávaním archívnych fondov a lokačných prehľadov 5 depotov archívu sa vykonávali pomocné práce, triedenie a presuny materiálu v skladoch.

Zamestnanci archívu v roku 2013 odborne spracovali 45,48 bm archívnych dokumentov, z toho úbytok vnútorným vyradením činil 7,42 bm.

6. Prístup k archívnym dokumentom (bádateľská agenda, správna agenda)

Využívanie archívnych prameňov bádateľmi je limitované podmienkami okresu, kde nie sú vyššie typy škôl, výskumné pracoviská a podobné inštitúcie. V posledných troch rokoch došlo k poklesu záujmu zo strany študentov vysokých a stredných škôl a počet bádateľov sa udržiava na rovnakej úrovni, 56 – 59. V roku 2013 o prístup k arch. dokumentom na základe bádateľského listu (kap. 6.1.) požiadalo 59 bádateľov, z nich 3 boli zahraniční. Bádatelia vykonali 83 bádateľských návštev, z toho s účelom historického štúdia 51, iný účel malo 32 bádateľských návštev. K štúdiu bolo predložených 266 ks (zv. kníh alebo spisov), 24 fasciklov a 29 škatúľ archívnych dokumentov. Na základe žiadostí bádateľov bolo vyhotovených 189 kópií archívnych dokumentov.

Tab.

Prístup k arch. dok. na základe bádateľského listu – prehľad za roky 2009 - 2013

rok	bádatelia - počet			bádateľské návštevy - počet			účel štúdia	
	celkom	tuzemskí	zahraniční	celkom	tuzemské	zahraničné	historický	iný
2009	73	73	0	135	135	0	87	48
2010	67	66	1	122	121	1	82	40
2011	56	55	1	96	94	2	47	49
2012	56	56	0	93	93	0	42	51
2013	59	56	3	83	80	3	51	32

Formou odpisu, výpisu, potvrdenia alebo kópie archívnych dokumentov v správnej agende (kap. 6.2. prístup k archívnym dokumentom na základe písomnej žiadosti) archív

vybavil 133 žiadostí, vydal 162 kópií archívnych dokumentov a k jednej zahraničnej žiadosti (kap. 6.3.) vyhotovil 5 rešerší.

Tab.

Prístup k arch. dok. na základe žiadosti – prehľad za roky 2009 - 2013

rok	písomné žiadosti v správnej agende			vydané výpisy, potvrdenia, kópie AD			rešerše		
	celkom	tuzem.	zahr.	celkom	tuzem.	zahr.	celkom	tuzem.	zahr.
2009	110	110	0	113	113	0	0	0	0
2010	111	111	0	166	166	0	0	0	0
2011	106	105	1	142	142	0	0	0	0
2012	131	131	0	127	127	0	0	0	0
2013	134	133	1	162	162	0	5	0	5

I keď nie podstatne, počet žiadostí o vyhľadávanie archívnych dokumentov a vydanie ich kópií sa v rokoch 2012 – 2013 zvýšil, záujem je aj o vypracovanie rešerší, ktoré archívy vyhotovujú zahraničným žiadateľom.

Uvedené činnosti (kap. 6.1., 6.2., 6.3.) boli spoplatnené podľa predpisov celkovou sumou 470,48 €, z toho správne poplatky činili 276,- € a poplatky za ostatné služby archívu 194,48 €.

Najviac požiadaviek o prístup k archívnym dokumentom v bádateľskej agende sa týkalo regionálnej histórie, dejín obcí, genealógie, dejín vojenstva a hospodárstva. V správnej agende majetkovo-právnych vzťahov, kúpno-predajných zmlúv, dedičských konaní, vysporiadania vlastníctva pozemkov, stavebných povolení, kolaudačných rozhodnutí, projektovej dokumentácie rôznych stavieb, dokumentov o ukončení povinnej školskej dochádzky, sociálneho zabezpečenia a výpisov z matrík.

Pre verejnosť bol archív prístupný pondelok – štvrtok. V odôvodnených prípadoch umožnil bádateľské návštevy študentom a poskytoval informácie alebo prijal osobne doručené žiadosti aj v piatok. Na činnosti 6. kapitoly bola zameraná kontrola, ktorú v pobočke vykonali zamestnanci oddelenia riadenia archívov MV SR. Závažné nedostatky zistené neboli.

7. Príručná odborná archívna knižnica

Pre nedostatok finančných prostriedkov mal archív obmedzené možnosti dopĺňať odbornú knižnicu a k 31.12.2013 došlo len k miernemu zvýšeniu počtu kníh na 4101 zväzkov. Prírastky, 10 zväzkov v roku 2013, boli získané darom alebo ako povinné výtlačky. Evidované sú v programe Excel, ktorý slúži aj na vyhľadávanie publikácií. Katalóg, ktorý má archív spracovaný v programe IVES je nefunkčný. Nakoľko na odborné knihovnícke práce je k dispozícii len minimum času, v programe Bach sa elektronicky katalogizovali prírastky od roku 2012 (spolu 26 zväzkov). Zbierka periodickej a neperiodickej tlače (novín, časopisov) sa eviduje osobitne.

Knihy a zbierka časopisov, regionálnych novín a právnych predpisov bola využívaná zamestnancami archívu pri odborných činnostiach. V bádateľmi archívu bádateľom bolo vypožičaných 12 zväzkov.

8. Výskumná, publikačná, kultúrno-osvetová činnosť

V rámci výskumnej činnosti sa archív podieľal na rezortnej výskumnej úlohe Prvá svetová vojna v archívnych dokumentoch. Bol vykonaný prieskum archívnych fondov, výber archívnych dokumentov a vyhotovované registry tematického súpisu. Individuálna výskumná činnosť sa týkala tematiky národných výborov (štúdium právnych predpisov a archívnych dokumentov z obdobia 1944-1990, spracovávanie príspevku o miestnych národných výboroch do odborného časopisu Slovenská archivistika). Keďže výskumnej a publikačnej činnosti sa venuje len jedna pracovníčka, archív mal v roku 2013 v regionálnej tlači uverejnené iba 2 príspevky.

V oblasti propagácie archívu a archívneho dedičstva sa pracovníci archívu podieľali na príprave už tradičného regionálneho podujatia Dni A. H. Škultétyho s aktuálnym programom k 20. výročiu vzniku SR a 160. výročiu založenia Matice slovenskej (seminár, výstava, dve videoprojekcie) a štátny archív spolupracoval s okresnou knižnicou, osvetovými strediskami, mestským úradom, evanjelickou farou, MO MS, Spoločnosťou A. H. Škultétyho a Gymnáziom vo Veľkom Krtíši. Uskutočnila sa tiež slávnostná premiéra v roku 2013 dokončeného životopisného dokumentárneho filmu o A. H. Škultétovi, na ktorom spolupracovali dvaja zamestnanci archívu.

V archívnych priestoroch, bez finančných nákladov zamestnanci archívu pripravili pre žiakov základných a stredných škôl program 4 exkurzií, dňa otvorených dverí a 1 historický seminár pre študentov gymnázia o pomocných vedách historických. Archív navštívilo 122 žiakov a pedagógov. Uvedené podujatia boli spojené s prednáškami, prezentáciou vybraných archívnych dokumentov, odbornej literatúry, exkurzie aj s premietaním dokumentárnych filmov zo zbierok ŠA a prehliadkou archívu.

Pre výstavné a publikačné účely celoslovenskej výstavy archívnych dokumentov Archívne klenoty v Bratislave bola vybraná 1 listina, cechové artikuly krajčírskoho cechu vo Zvolene z r. 1571, potvrdzované Balašovcami na hrade v Modrom Kameni. Textovú časť pre reprezentačnú publikáciu spracovala riaditeľka archívu, ktorá sa zúčastnila vernisáže výstavy.

Napriek sťaženým podmienkam sa aj v roku 2013 archív prezentoval v kultúrno-osvetovej činnosti propagovaním archívnych dokumentov, regionálnej histórie a osobností. Pokračovala spolupráca so strednými školami, najmä poskytovaním odborných konzultácií a výberom tém z regionálnych dejín pre práce SOČ a olympiády z dejepisu.

9. Organizačná, riadiaca a hospodársko-administratívna práca

Organizačná a riadiaca práca (kap. 9.1.) bola vykonávaná štandardne, ekonomické a administratívne práce (9.2.-9.3.) podľa potreby. V roku 2013 archív navštívilo 303 osôb (okrem počtu účastníkov exkurzií a návštevníkov výstav). Z uvedeného počtu bolo 83 bádateľských návštev, ostatné sa týkali najmä správnej agendy, predarchívnej starostlivosti a služobných vecí. Informácie o štúdiu a prístupe k archívnym dokumentom, spravovaní registratúr, registratúrnych smerniciach, vyradovacích konaniach a i. poskytovali zamestnanci aj telefonicky a elektronickou poštou. Podací denník obsahuje 433 čísiel spisov, 692 evidovaných záznamov.

Zamestnávateľom sa neorganizovali školenia, porady, odborné prednášky a iné vzdelávacie aktivity (napríklad k novele zákona o osobných údajoch), potrebné pri výkone odborných archívnych činností. Pre nedostatok finančných prostriedkov sa zamestnanci archívu ani nemohli zúčastňovať odborných seminárov a historických konferencií mimo sídla archívu, okrem dvoch pracovných porád riaditeľov ŠA a vernisáže

výstavy Archívne klenoty v Bratislave. Úsporné opatrenia pobočka v plnom rozsahu rešpektovala, o stave rozpočtu a jeho čerpaní nemáme informácie.

V roku 2013 bolo potrebné vo väčšom rozsahu venovať sa spracovávaniu podkladov, súvisiacich najmä so spravovaním archívnych objektov. Po zriadení centier podpory (CP), na základe ich požiadaviek sme spracovávali rôzne informácie o archívnej budove, plochách a vybavení, potrebe údržby, revíziách zariadení a ďalšie podklady (tabuľky) technického charakteru, ktoré odčerpávali náš čas z objemu pracovného času archívnych činností v značnom rozsahu, väčšinou pre finančné dôvody bez efektívnej pomoci. Práce a drobné opravy niekoľkokrát, bezvýsledne urgované, napríklad od leta 2012 havarijný stav strechy, kosenie trávnych plôch a d., sa riešili až po medializovaní problémov štátneho archívu. V treťom štvrtroku 2013 bola provizórne opravená podlaha v sklade pod kompaktnými regálmi (klesajúce podložie, cca 5 cm), znemožňujúce posun regálov a opravená zatekajúca strecha objektu.

10. Správa informačných technológií

Archív má zastaralé prístrojové vybavenie a verzie programov, čo spôsobuje problémy pri spracovávaní rôznych tabuľkových zostáv v nových verziách posielaných z iných útvarov ministerstva a CP. Pre nedostatok finančných prostriedkov boli robené len opravy v rámci údržby, vymenená nefunkčná tlačiareň, odstraňovanie porúch a podobne informatikom ŠA v B. Bystrici.

Z hľadiska odbornej práce rok 2013 môžeme považovať za úspešný. Plánované odborné činnosti zamestnanci archívu plnili zodpovedne a na odbornej úrovni. Odborné konzultácie a metodickú pomoc poskytovali najmä obciam a inštitúciám v predarchívnej starostlivosti, podľa požiadaviek aj podnikateľským subjektom. Ďalej poskytovali informácie občanom pri vyhľadávaní dokumentov o ich pracovnom pomere, ktoré archív neprevzal a nachádzajú sa u iných subjektov.

Vo Veľkom Krtíši 17. marca 2014

PhDr. Marta Kamasová
riaditeľka